Whitepaper:

Naar een toegankelijk, duurzaam en beschermd erfgoed op Aruba voor de huidige en toekomstige generaties

DE "ARUBAANSE COLLECTIE" RICHTING
TOEGANKELIJKHEID EN VRIJWARING VAN ONDERGANG TER ONDERSTEUNING EN VERBREDING VAN ONZE KENNIS OMTRENT ONS VERLEDEN EN ONZE CULTUUR!

| Versie 1.4 | Aruba, oktober 2023

Whitepaper:

Naar een toegankelijk, duurzaam en beschermd erfgoed op Aruba voor de huidige en toekomstige generaties

De “Arubaanse Collectie” richting toegankelijkheid en vrijwaring van ondergang ter ondersteuning en verbreding van onze kennis omtrent ons verleden en onze cultuur!

Voorwoord

Deze *whitepaper* is vervaardigd naar aanleiding van het digitaliseringsproces, waarmee reeds jaren is aangevangen binnen de culturele erfgoedsector en de laatste tijd veel bekendheid heeft gekregen, door het gelanceerde digitale platform *Coleccion Aruba.* Een samenwerkingsproject tussen diverse erfgoedinstellingen op Aruba, die op één plaats ons cultureel erfgoed digitaal toegankelijk en doorzoekbaar wordt gemaakt.
Deze *whitepaper* is bedoeld om beleidsmakers en besluitvormers, zowel lokaal als Koninkrijksbreed, kennis te laten nemen met dit samenwerkingsproject en met de hoop om ook de nodige steun te krijgen om dit project duurzaam te maken. Het is ook bedoeld om tekortkomingen in deze sector aan de orde te stellen.[1]

In deze *whitepaper* zal eerst worden ingaan op de beweegredenen om over te gaan tot digitalisering en digitaal toegankelijk maken van de analoge informatie bij de erfgoedinstellingen, de ontwikkelingen die daarna volgde en alsook de stand van zaken met betrekking tot de verrichte werkzaamheden tot nu toe. Aandacht zal worden besteed aan de ontwikkelingen van de laatste jaren met betrekking tot het digitaliseringsproces van ons cultureel erfgoed en het digitaal toegankelijk maken ervan voor een zo breed publiek mogelijk, binnen en buiten Aruba. Dit onderdeel betreft de werkzaamheden die tot nu toe verzet zijn door diverse erfgoedinstellingen op Aruba, en met positieve en aantoonbare resultaten. Dit alles ter ondersteuning en de verbreding van onze kennis omtrent ons verleden en onze cultuur.

Verder zal naast de totstandkoming van het platform “Coleccion Aruba”, alsook toegelicht worden de samenwerkingsvorm die het platform gekozen heeft, die wij het “Aruba-model” noemen.
Aan de orde komt ook de visie van onze “founding partners” van hoe dit “Aruba-model” binnen voornamelijk het Caribische deel van het Koninkrijk, maar ook in een breder Caribisch context toegepast kan worden.

En als laatste, maar zeker niet het minst belangrijke, zal ook een algemene beschouwing worden gegeven van de verwachtingen van deze drie partners in de erfgoedsector, ten aanzien van de duurzaamheid van de ingeslagen weg, maar ook van het behoud van ons fysiek cultureel en nationaal erfgoed van Aruba, hetwelk wij beschouwen als een onderdeel van ons gedeeld verleden en erfgoed binnen het Koninkrijk.

---

[1] Sinds de lancering van dit digitale platform, zijn verschillende bewindslieden en beleidsadviseurs, alsook (buitenlandse) organisaties ingelicht over dit project. Op verzoek zijn presentaties gedaan aan onze minister van Financiën en Cultuur mw. X. Maduro en haar beleidsadviseurs, leden van de Staten van Aruba, Staatssecretarissen mw. A. van Huffelen (BZK), dhr. E. Van den Burg (JenV), mw. G. Uslu (OCW), alsmede de Nederlandse Vertegenwoordiging in Aruba dhr. D. Abrahams en hun beleidsadviseurs, de MOWLAC (UNESCO), Beeld en Geluid Nederland, medefinancieringsorganisaties Prins Bernhard Cultuurfonds Caribisch Gebied, het Mondriaanfonds, Unesco Aruba, Gouverneur Falcon dhr. Victor Clark, First Secretary Nederlandse Ambassade in Caracas, dhr. Hugo Grondel. Alsmede is internationaal dit project gepresenteerd o.a. in Jamaica tijdens de Acuril-conferentie alsook in het Koninkrijk op verschillende podia.

Een duurzaam behoud van ons gedigitaliseerd erfgoed is zeker belangrijk, maar het duurzaam behouden van ons (on)tastbare cultureel en historisch erfgoed baart ons, als specialisten van de erfgoedsector de grootste zorgen, gezien de toestand waarin diverse collecties verkeren en de behuizing van deze collecties. Zonder materiaal is wordt onze kennis beperkt tot algemeenheden.

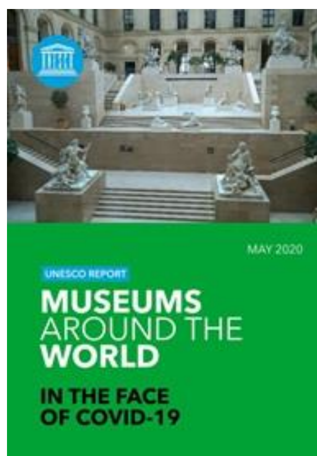
1. De beperkingen van onze Caribische realiteit: drijfveer voor het zoeken naar haalbare oplossingen!

Alvorens in te gaan op de ontwikkelingen in de culturele erfgoedsector met betrekking tot het onderwerp van de digitalisering, dienen wij allereerst het kader te schetsen van onze situatie waarin wij ons hebben bevonden en nog steeds bevinden, die een beperking vormen van onze mogelijkheden.

Zonder twijfel is dit onze Caribische realiteit, dus die van kleine landen en kleine economiën (Small Islands Developing States – SIDS), die ook zijn consequenties heeft voor de beperkte middelen die er bestaan of overblijven voor de culturele erfgoedsector. Dit is niet alleen geldig voor Aruba, maar ook voor de rest van Caribisch Nederland en de algehele Cariben.

Deze geschetste realiteit, door de beperktheid aan middelen, leidt ook tot een tekort aan gespecialiseerde menskracht, alsook de beperktheid van een aanbod van specialismen op het gebied van de IT.
Daar komt er nog bij, dat de hedendaagse natuurlijke rampen die in het gebied voorkomen en de klimatologische veranderingen die zich aan het voordoen zijn, juist vanuit de UNESCO (en de UN) steeds benadrukt wordt dat maatregelen geschept moeten worden o.a. voor ons erfgoed.

Des te erger is de situatie geworden met de *Covid Outbreak* in 2020. Tijdens de Covid-pandemie heeft de cultureel-historische sector, wereldwijd geleden door de *lockdown* die er volgde. Er werd meer geëist van onze instellingen om voor de informatievoorziening te blijven zorgen maar in digitale vorm, aangezien deze centra dicht waren. Tijdens de pandemie is ook gebleken hoe kwetsbaar erfgoedinstellingen kunnen zijn, vooral als ze niet klaar waren om volledig digitaal te werken.

Dat was ook het hoofdthema van de eerste ACURIL-conferentie na de pandemie geweest, waarbij proactieve acties door Caribische erfgoedinstellingen werden aangeraden, om zo bij herhaling van een dergelijke situatie, erfgoedinstellingen weerbaarder kunnen zijn om te kunnen overleven en de informatiezoekende burgers te kunnen blijven bedienen.[2]

[2] ACURIL 2022, gehouden te Curaçao: *Change Management and Resilience: Proactive Action in Libraries, Museums and Archives of the Caribbean.*

De pandemie heeft ons laten zien en ervaren hoe kwetsbaar kleine staten zoals de onze kunnen zijn. En voor onze instellingen zijn de implicaties op microniveau des te erger, aangezien binnen deze situatie deze instellingen aangemerkt worden als niet vitaal of relevant. Inkortingen op de middelen en personeelsstop zijn dan de gevolgen, en die ertoe leiden dat de dienstverlening naar het publiek toe en de toegang tot informatie ook beperkt worden.

Deze situatie heeft ertoe geleid, dat wij binnen deze sector, meer dan ooit tevoren zijn gaan inzien dat samenwerking en bijstand aan elkaar, drijfveren zijn voor onze voortbestaan en vooruitgang. Voor de pandemie waren wij, als gevolg van onze (financiële, materiële en personele) beperkingen op creatieve wijze bezig met de uitvoering van onze taken, door te zoeken naar haalbare oplossingen conform onze Caribische realiteit. Dit heeft ook geleid dat wij tijdens en na de pandemie zijn gaan inzien dat deze ingeslagen weg een *duurzame oplossing* is voor deze sector.

En hierbij hebben wij ook gekozen voor het werken volgens een *"low cost & high quality"* model. Zo hebben wij ten aanzien van de digitalisatie gekozen om ons te richten op het gebruik van reeds bestaande en bewezen technologieën en *open platforms,* om ons zo zichtbaar mogelijk te maken in de digitale wereld.

Hoewel wij als afzonderlijke erfgoedinstellingen bezig waren met een eigen digitaliseringsproces, hebben wij gemeend juist door onze beperkingen, om over te gaan tot samenwerking en de samenbundeling van krachten en kennis vanuit onze instellingen. Doel hierbij is het streven naar een hoogst mogelijk product en resultaat voor de burger in het bijzonder en de gemeenschap in het algemeen. En niet alleen een product die ter plekke wordt aangeboden, maar ook *online*.

Deze samenbundeling van krachten heeft geleid tot de vorming van een nationaal platform, die middels de ondertekening van een *Memorandum van Overeenstemming* door de erfgoedinstellingen Archivo Nacional Aruba (ANA), Biblioteca Nacional Aruba (BNA) en Union di Organisacionnan Cultural Arubano (UNOCA) [3], de samenwerking structuur en vorm is gegeven. Hierbij gaat ook om een open platform, waarbij anderen zich ook kunnen aansluiten. Het is een platform waarbij ons cultureel en historisch erfgoed op één plaats online digitaal beschikbaar wordt gesteld.
De bedoeling in november 2022 om dit platform verder uit te breiden met andere instellingen op Aruba en daarbuiten, is nu 5 maanden later aardig op gang in de goede richting, met de participatie van verschillende andere instellingen, uit de sector monumenten, musea en archieven.
Later dit jaar hopen wij de formalisatie van dit platform middels een hechter samenwerkingsverband te verzegelen, waarbij ook diverse ministeries betrokken zullen zijn.

De werkzaamheden die verricht worden door onze instellingen betreft niet alleen het toepassen van informatietechnologie en digitalisering van ons erfgoed voor het heden, maar richt zich ook op duurzaamheid van hetgeen op dit moment verricht wordt. Hierbij gaan wij uit van een *generatiebewust beleid,* inhoudende dat wij bij ons handelen in het heden, rekening dienen te houden met de belangen van toekomstige generaties.[4] Als wij een bekend (indiaanse) gezegde parafraseren, hebben wij ons cultureel en nationaal erfgoed niet geërfd van onze (voor)ouders, maar van onze kinderen geleend.[5] En daarom al hebben wij de plicht, om te zorgen dat hetgeen wij

[3] Memorandum van Overeenstemming d.d. 8 november 2022 getekend door de drie instellingen, en aangevuld d.d. 28 september 2023.
[4] *Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid,* Generatiebewust Beleid*,* Den Haag 1999.
[5] "Treat the earth well: it was not given to you by your parents, it was loaned to you by your children. We do not inherit the earth from our Ancestors; we borrow it from our Children"

vandaag produceren, dus ook digitaal, duurzaam dienen over te dragen aan de toekomstige generaties.

Verder zijn wij er ook van bewust dat onze analoge en fysieke erfgoed ook een goed onderdak verdient waarbij, ook de duurzaamheid gegarandeerd kan worden. Daarom ziet het platform *“Coleccion Aruba”* zich geroepen om ook voor het fysieke erfgoed in te zetten, om het van

achteruitgang en ondergang te behoeden. Ook hier worden wij geleid door het “low cost & hight quality” principe, alsook het principe van samenwerking. De inmiddels bewezen samenwerking op digitaal niveau tussen de verschillende instellingen, denken wij ook te kunnen toepassen om tot een gezamenlijk erfgoedcentrum te komen voor het duurzaam en veiligstellen van ons (gedeelde) cultureel erfgoed.

Wij hopen hiervoor ook de nodige ondersteuning te krijgen, waarbij op een gelijkwaardige manier, alle partners van het Koninkrijk, zich inzetten om ons erfgoed beschikbaar te stellen. Dit omwille van het gedeelde verleden en erfgoed die wij gezamenlijk hebben en vooruit te zien naar een saamhorige samenwerking en toekomst, met uitwisseling wederzijds van kennis en informatie, Koninkrijk breed.

2. De Omslag van passieve informatieverstrekking ter plekke naar een dynamische informatieverstrekking online

Zowel de BNA als de ANA zijn instellingen die zowel tot de informatiesector als de erfgoedsector behoren. Naast ander taken, verlenen onze instellingen service aan informatiezoekende burgers conform onze instellingsbesluiten. Hierbij ging het nog op het traditionele manier van serviceverlening aan het publiek, waarbij het publiek ter plekke moest zijn om de informatie te verkrijgen.

Maar met de verdergaande automatisering en later de digitalisering, lijkt de IT-tijdperk definitief doorgebroken te zijn. Aan het begin leek de haalbaarheid alsnog ver van ons, als informatieverstrekkers. Het vergde niet alleen IT-kennis en inzichten, maar ook middelen om eventuele informatie digitaal te kunnen verwerken.

Ook de tijden lijken te veranderen, waarbij het recht op informatie, meer een vanzelfsprekendheid is geworden, en dat er zelfs een internationale Dag voor Universele Toegang tot Informatie is uitgeroepen om dit recht te onderstrepen.

De verdergaande technologische ontwikkeling en de vraag naar meer informatie vanuit het publiek stelde ook veel meer eisen aan instellingen als de BNA en de ANA. Niet alleen binnen onze eigen grenzen, maar ook daarbuiten.

Steeds meer is duidelijk geworden dat digitalisering niet meer als optie gezien moet worden, maar als noodzakelijkheid. De ANA heeft dit samen met Stichting Vrienden van het Archief, de ADA, al in september 2019[6] voorgelegd op een informatie dag voor de informatiesector. Hierbij werd aandacht besteed aan het feit dat de digitalisatie in de serviceverlening toegeslagen is en niet meer weg te denken was. Het diende om de efficiëntie van de dienstverlening naar de burger toe te verbeteren en versnellen.
Het doel van deze informatiedag was om de overheidsinstanties bewust te maken van het feit dat met digitaal aangemaakte informatie, net als de analoge informatie, duurzaam dient te worden omgegaan. Immers, de informatie die heden digitaal wordt geproduceerd, wordt straks het archiefmateriaal van de toekomst. Daarom dient het wel goed bewaard te worden.

Terwijl het digitaal werken gezien wordt als een vorm van innovatie, is ook de vraag naar digitale informatie van analoog aangemaakte bronnen verder gestegen. Niet alleen voor de aanvulling van de digitale dienstverlening bij de diensten, maar ook van informatiezoekende burgers en (wetenschappelijke) onderzoekers bij de documentaire erfgoedinstanties.
Onze instanties gebruikten computertechnologie, om geautomatiseerd data van collecties te verzamelen, en om digitale kopieën (imaging – scanning) te maken om onze kostbare en unieke collecties te behouden van een snelle fysiek achteruitgang. Langzamerhand werd het duidelijk dat in het digitaliseringstraject ook een omdraai moest plaatsvinden, waar onze informatie ook digitaal aangeboden moet worden, niet alleen ter plekke, maar online.

[6] Gehouden op 27 september 2019 met als titel: “Futuro no ta Warda” (de toekomst wacht niet): un opcion of un decision? (een optie of een noodzakelijke keuze)?

2.1 De BNA en de aanbieding van haar digitale collectie op het Internet

In maart 2019 heeft de BNA haar digitale collectie gelanceerd, met een paar honderd items erin. Dat was al heel wat. Een globale pandemie en bijna vier jaar later zitten we al op ruim 100 duizend items, kranten, boeken, tijdschriften, video's, foto's, landkaarten, en nog meer. En meer dan drie miljoen geraadpleegde items en collectiepagina's!

Een nationale digitale collectie voor Aruba

Biblioteca Nacional Aruba werkt aan digitalisering collectie

Een nationale digitale collectie voor Aruba

06/03/2019

Share

Diahuebs dia 7 di Maart 2019 Biblioteca Nacional Aruba a lansa su plataforma online pa su coleccionnan digital. E ta disponibel via http://bibliotecanacional.aw/digital/.

Voor wat betreft teksten, bevat de digitale BNA-collectie inmiddels ruim 52 duizend teksten (bijna 800 duizend pagina's, waarvan ruim een half miljoen in het Papiamento!).
De online terbeschikkingstelling van de digitale BNA-collectie, heeft m.n. ook dankzij de pandemie, groot impact gehad. De reacties waren divers en van verschillende regio's. De digitale ontsluiting hiervan kunnen in de cijfers worden gezien. Zo'n 70% van de online bezoekers waren lokaal, gevolgd door de regio, Nederland, de VS en de rest van de wereld. Vroeger waren de bronnen alleen fysiek te raadplegen op Aruba, te vinden in dozen of in kasten. Nu zijn dit online beschikbaar, waar er zelfs tijdens de pandemie, een landskind, studerende in Nederland, aan de hand van de beschikbare online-informatie van Aruba, zijn scriptie rustig in Nederland kon schrijven. Dus digitale transformatie heeft zijn impact.
We merken dat, doordat we meer zichtbaar en beter vindbaar zijn, vooral voor de wereld buiten Aruba, meer mensen en instanties bij ons aankloppen en met ons willen samenwerken. Zo is de technologie die wij op Aruba aan het toepassen zijn, een voorbeeld van een testpilot die de *Internet Archive*[7] doet, samen met ons, om het later voor de rest van hun platform uit te rollen.

2.2 De ANA en haar digitaliseringstraject

Bij de instelling van de archiefdienst bevonden wij ons in het prille begin van de IT-tijdperk. Destijds werden wij met allerlei discussies geconfronteerd met de opkomende, voornamelijk automatiseringsvraagstukken alsook digitaliseringsvraagstukken. Diverse bedrijven melden zich aan met applicaties die goed zou zijn voor ons.
Voormalig Algemeen Rijksarchivaris van Nederland, dhr. Maarten van Boven, raadde ons aan bij zijn bezoek eind jaren 90, om ons voornamelijk te richten als archief op het in orde brengen, schonen en inventariseren van onze archieven, waaronder het oude Koloniale Archief van Aruba zich ook bevond.
Wat de digitaliseringsaspecten betreft moesten wij het aan de "grotere jongens" overlaten. Die hadden de middelen en kennis om uit te zoeken hoe digitalisering aangepakt en toegepast zal moeten worden binnen het archiefwezen.

Gaandeweg werd de technologische ontwikkelingen door de ANA gevolgd en op het moment dat een technische toepassingen zich enigszins heeft bewezen, pasten wij die toe in onze werkzaamheden. Zo hebben wij door de jaren heen archiefinventarissen opgesteld die ook digitaal ter plekke beschikbaar waren, archiefselecties met gebruik van de computer gerealiseerd en ter waarborging van de materiele toestand van de fysieke documenten, m.n. grote delen van het Koloniaal Archief gescand voor de digitale raadpleging van de documenten.

De digitalisering van archieven wordt sinds 2007 door ons zelf *"in house"* gedaan, dankzij de tools die wij hebben kunnen aanschaffen de afgelopen 15 jaren, zoals A1, A2 en A3-scanners, negatieven

[7] https://digital.bna.aw op archive.org

scanners en 3D scanners. Ook hebben wij, met behulp van krachtige MAC-computers, ook de digitalisering van onze audiovisuele archief ingezet.
Bij de uitvoering van de digitalisering van onze archieven, die op dat moment nog alleen ter plekke ingezien konden worden, hebben we ons gehouden aan internationale standaarden en voor bewegende beelden gebruiken we de op één na hoogste AVI-standaard van het *Library of Congress*, zoals toegepast in de Verenigde Staten.

Bij het volgen van de ontwikkelingen van computertoepassingen binnen onze archiefsector, hebben wij dit gedaan middels samenwerking met andere instellingen. Instellingen die reeds ervaring hebben of die ook nieuwe toepassingen traceren die ons van dienst kunnen zijn in ons werk.
Met de Biblioteca Nacional Aruba (BNA) zijn wij al jaren in contact, waarbij wij samen hebben uitgezocht de standaarden waaraan wij op Aruba aan zouden moeten en toepassen.
Deze samenwerking hebben wij ook in 2019 gerealiseerd met bijvoorbeeld de Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD), waar wij het digitale archief van de van Aruba afkomstige verzetsstrijder Boy Ecury en zijn familie digitaal hebben aangeboden, opdat het hele archief voor het hele Koninkrijk beschikbaar werd gesteld en digitaal bewaard. Daarnaast bevinden zich ook bij de Data Archiving and Networked Services (DANS)/NIOD, een collectie van een zevental getuigenisverhalen van oud Arubaanse schutters en officieren van de Tweede Wereldoorlog.[8]

In navolging van de BNA heeft de ANA ook delen van haar collecties begin 2022 op *Internet Archive*[9] gelanceerd. Het betreft een deel van de Koloniale Archieven, andere documenten, foto's, video's, kranten, tijdschriften en audiovisueel materiaal.

[8] http://getuigenverhalen.nl/projecten/getuigenissen-van-de-officieren-en-onderofficieren-van-de-schutterij-en-het-vrijwilligers- DANS/KNAW– Data Archiving and Networked Services.
[9] https://digital.ana.aw op archive.org

3. De interdienstelijke contacten en samenwerking tussen ANA en BNA

Een belangrijke component in de ingeslagen weg van digitalisering heeft te maken met de interdienstelijke contacten tussen de ANA en BNA op verschillende gebieden. Het elkaar helpen aanvullen van de dienstverlening aan burgers, onderzoekers en schoolgaande jeugd en studenten. Deze samenwerking heeft te maken met het feit dat beide diensten documentaire erfgoedinstanties zijn. Zo ook, terwijl de “grote jongens” bezig waren, volgden wij niet alleen de discussie rondom digitaliseringsprocessen, maar beraadslaagden wij over de te implementeren standaarden conform onze eigen mogelijkheden. Zeker nadat beide instellingen ook over scanningsapparatuur gingen beschikken.

Zo ondersteunden (en ondersteunen) wij elkaar met informatie en kennisverbreding op het terrein van de digitale technologie. Zodoende is deze relatie met de jaren gegroeid. Elkaar bijstaan en behulpzaam zijn was onze uitgangspunt.
Ondertussen lanceerde de BNA in maart 2019 haar eerste collecties online op *Internet Archive.org*, die voor de nodige impact heeft gezorgd bij gebruikers online.

3.1 Transkribus: een uitzonderlijke applicatie met vergaande openbaring van ons verleden
In het najaar van 2019 heeft onze collega, Peter Scholing van de BNA, ons geattendeerd op een bijzonder applicatie. Deze applicatie heet *Transkribus*[10] en is een platform voor tekstherkenning, beeldanalyse en structuurherkenning van historische documenten.

Meteen werd een test uitgevoerd met een reeds gedigitaliseerd document van de ANA en de volgende dag al konden wij het resultaat ervan bekijken. Voor de BNA en de ANA was dit een geweldige doorbraak, omdat wij hiermee al onze met de handgeschreven archieven via een handschriftenherkenning toepassing kunnen transcriberen.

Op het moment dat de computer en de automatisering zijn intrede heeft gedaan in het archiefwezen, was het gebruik ervan beperkt tot de tekstverwerking en het maken van beperkte databases. Later eind jaren 90 werd het meer toegepast voor het ontsluiten en ter beschikking stellen van archief op het archief zelf. Door de toepassing van applicaties werd het mogelijk om

[10] Transkribus – readcoop.eu/transkribus - Transkribus is een uitgebreid platform voor de digitalisering, door AI aangedreven tekstherkenning, transcriptie en het zoeken van historische documenten, vanaf elke plek, op elk moment en in elke taal.
Het platform werd opgericht in de context van de twee EU-projecten tranScriptorium en READ. Het werd ontwikkeld door de Universiteit van Innsbruck.

grote hoeveelheden gegevens (metadatering) uit de notariële archieven te ontsluiten, hetgeen een zeer arbeidsintensief proces was, waarbij in bijvoorbeeld Utrecht na 15 jaren, 250 jaar notariële akten zouden zijn uitgeschreven[11].

Hadden wij het voorbeeld van gemeentearchief Utrecht gevolgd in de jaren 90 om een uittreksel te maken van ons koloniaal archief, dan zou 1 medewerker zeker rond de 60 jaren nodig hebben gehad om dit werk in een systeem van metadatering om te zetten.

Met de ontdekking op internet van *Transkribus*, als toepassing van handgeschreven herkenning van teksten, kan de ANA ineens na meer dan 30 jaar, deze stukken digitaliseren, uploaden naar Innsbruck, en dan middels handschriftherkenning, deze teksten niet alleen nalezen maar ook doorzoekbaar maken. In een door de ANA gemaakte schatting, zou ons koloniaal archief in twee jaar tijd gereed zijn. Maar, het kost ook geld. Bij het inschrijven krijg je 500 credits gratis, maar daarna moet er gekocht worden. De HTR-toepassing kost per pagina, 1 credit. De ANA had, naast middelen ook niet de nodige menskracht op dat moment om het werk uit te voeren.
Dus het was even mooi geweest, maar het idee was ook nooit weggeweest.

3.2 Het project digitaliseren en toegankelijk maken van het Koloniaal Archief van Aruba

Net als de gemeenschap en alle sectoren van een land, heeft de cultureel-historisch sector, wereldwijd geleden door de sluiting of *shut down* als gevolg van de pandemie. De veerkracht (*resilience*) van de samenleving en het land werden op proef geteld.

Er werd meer geëist van onze instellingen om voor de informatievoorziening te blijven zorgen maar in digitale vorm. De ANA heeft in de afgelopen periode niet stil gezeten, maar heeft naar mogelijkheden gezocht om het koloniaal archief van Aruba met de HTR-toepassing toegankelijk te maken. Dankzij de steun van fundacion Amigonan di Archivo (stichting Vrienden van het Archief, ADA[12]), alsook van andere mede-financierders, zoals het Mondriaan Fonds[13], heeft de ANA een project kunnen starten geheten *“Restaureren, digitaliseren en digitaal toegankelijk maken van het archief van de Arubaanse Commandeurs en Gezaghebber over de periode 1816 – 1939 (1945)”* – kortweg *“Project Koloniaal Archief Aruba”.*

Zodoende heeft dit project gestalte gekregen na een jaar voorbereiding en zijn wij in maart van 2022 met behulp van subsidie van het Mondriaan Fonds voor o.a. drie krachten, met dit project begonnen.
Inmiddels heeft de ANA reeds een 50% van ons Koloniaal Archief verwerkt (gescand en de HTR toegepast).

Het doel van het *“Project Koloniaal Archief Aruba”* is, het digitaal toegankelijk en beschikbaar stellen van voornamelijk de handgeschreven documenten uit de koloniale periode van Aruba, waardoor er nieuwe informatie beschikbaar komt en mogelijk een nieuwe dimensie gegeven kan worden aan onze kennis of inzicht van de Arubaanse geschiedenis.

---

[11] In Utrecht bijvoorbeeld werden begin jaren 90 medewerkers ingezet, die gemiddeld per persoon 10 uittreksels per dag produceerden.

[12] De ADA heeft uit eigen middelen, maar ook van andere mogelijke instellingen/instanties verzoeken tot medefinanciering gevraagd. Hierop hebben o.a. Het Prins Bernhard Cultuur Fonds Caribisch Gebied en de Vertegenwoordiging van Nederland in Aruba, positief gereageerd.

[13] Het Mondriaan Fonds, als publieke stimuleringsfonds voor beeldende kunst en erfgoed, heeft begin vorig jaar de regeling genaamd *Coronaregeling Medewerkers Collectiebeleid,* ingesteld voor de culturele sector. Het betreft hier budget beschikbaar gesteld door het ministerie van OCW in Nederland, voor musea en andere collectiebeherende erfgoedinstellingen in Nederland en het Caribisch deel van het Koninkrijk, om de gevolgen van de coronacrisis op te vangen bij de erfgoedinstellingen.
Het gaat om steun aan erfgoedinstellingen die door de coronacrisis met mogelijke inkrimping van personeelsbestand te maken hebben of juist geen budget hebben om collecties te blijven behouden, preserveren en toegankelijk te maken. Deze steun is gericht op het op peil houden van de personele bezetting of aantrekken van nieuw talent.

In 2008 werd het Arubaanse Koloniale Archief reeds door de ANA beschreven in een beschrijvende inventaris. Het betreft het archief van de Commandeurs en Gezaghebbers van Aruba in periode 1816 – 1939 (1945), en inmiddels hebben wij delen ervan op *Internet Archive* gezet.

Project Koloniaal Archief Aruba

ARCHIVO NACIONAL ARUBA
Nationaal Archief van Aruba
National Archives of Aruba

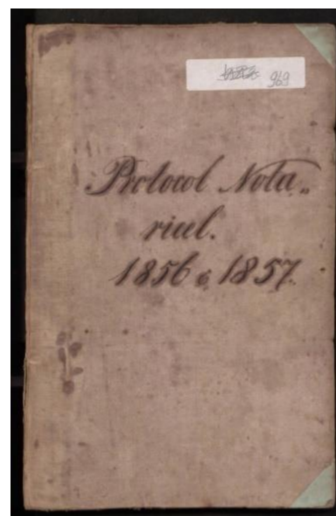
Sabana Blanco 60, Oranjestad – Aruba, Tel: 297-583-4880 – Fax: 297-583-9275
E-mail: ana@aruba.gov.aw

PROJECT
"Restaureren, digitaliseren en digitaal toegankelijk maken van het archief van de Arubaanse Commandeurs en Gezaghebber over de periode 1816 – 1939 (1945)"

Daarnaast dient het project ook te zorgen voor het behoud van de archiefstukken. Door digitalisering van de documenten kan het behoud van de archiefbescheiden gegarandeerd worden. De digitalisering gebeurd volgens richtlijnen en dient met speciale scan-apparatuur, waarover de ANA reeds beschikt.
Daarnaast wensen wij het Koloniaal Archief ook digitaal toegankelijk te maken voor het groter publiek. Dit archief bestaat voor het merendeel uit met de handgeschreven documenten, die moeilijk leesbaar zijn. Deels door de verkleuring van het papier, maar ook omdat het, bepaalde vaardigheid vereist van de lezer om de handgeschreven teksten te kunnen lezen (ontleden van het handschrift).
Het gekozen platform om onze koloniale archieven online beschikbaar te stellen, biedt de mogelijkheid om onderzoek in de koloniale archieven Aruba te verrichten door o.a. wetenschappers, curatoren en nazaten waar ook ter wereld. Door de archieven toegankelijker te maken met behulp van de handschriftherkenning software van *Transkribus* en ze te plaatsen op *Internet Archive* hebben we bereikt dat onze archieven duurzaam toegankelijk blijven.

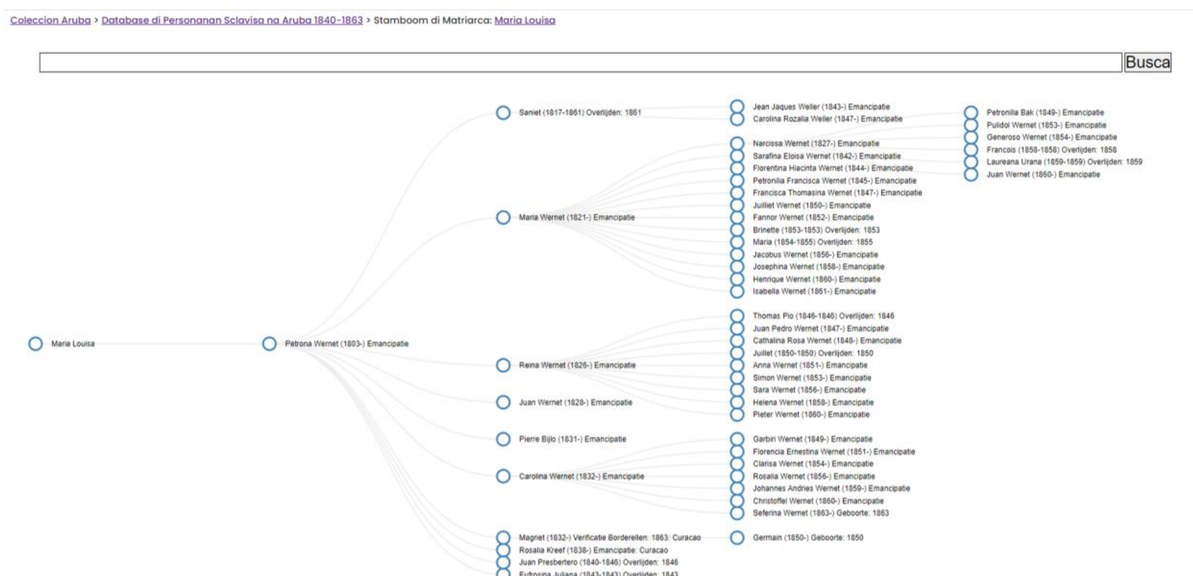
Het belang van dit project is om de archieven die betrekking hebben op het bestuur van Aruba in de Koloniale periode, die zowel op Aruba als in Nederland en op Curaçao aanwezig zijn, toegankelijk te maken voor eenieder die interesse heeft voor de Arubaanse geschiedenis.

Een mooie bijkomstigheid is dat inmiddels de *Internet Archive*, aanpassingen heeft gedaan, zodat niet alleen onze digitale bestanden beschikbaar zijn op hun platform, maar dat ook de toepassingen van *Transkribus* gebruikt kunnen worden op hun platform, nl. het doorzoeken in de documenten en het voorzien van de uitgewerkt tekst als aanhangsel bij het digitale document.
Middels dit project en met de nodige financiële ondersteuningen hebben wij een start kunnen maken met het op grote schaal toepassen van deze nieuwe technologie, en die niet alleen zal leiden tot meer openbaarheid en toegankelijkheid van onze koloniale archieven, maar zal ook nog niet belichte aspecten uit onze geschiedenis in nieuw daglicht brengen. Zodoende kunnen we spreken

van de herschrijving van onze eigen geschiedenis. Indien wij de beschikking krijgen over onze reeds gedigitaliseerde koloniale archieven in het Nationaal Archief in Nederland, kunnen wij, ook na toepassing van de HTR-applicatie onze (gedeelde) geschiedenis beter gaan beschrijven.

In het kader van de herdenking van 160 jaar afschaffing slavernij in het Koninkrijk, heeft de ANA ook voorgenomen om de archieven tot en met 1875 vóór 1 juli 2023 gedigitaliseerd te hebben en online beschikbaar te maken.
Intussen worden de reeds op *Coleccion Aruba* upgeloade documenten, ook door Nederlandse onderzoekers (o.a. van de Radboud Universiteit) gebruikt bij het samenstellen van de database van de tot slaafgemaakten binnen de koloniën. Dankzij deze de samenstelling van dit database en met de toevoeging van de Arubaanse Slavenregister op 30 juni 2023 bij dit bestand, hebben onze instellingen op Aruba o.l.v. Peter Scholing (BNA), een matrix kunnen maken waarbij wij als het ware de tot slaafgemaakten kunnen volgen, met uitgangspunt de stammoeders.

De hoop is dat in het kader hiervan andere projecten van start kunnen gaan in samenwerking met het Nationaal Archief in Nederland, het Nationaal Archief Curaçao en het Recordsmanagement van St. Maarten, om zo ook de nog niet gedigitaliseerde archieven alsnog te doen plaatsvinden.
Inmiddels is het zover dat een groot deel van onze koloniale archieven die over ons gaan bij het Nationaal Archief Nederland in gedigitaliseerde vorm is overgedragen aan de ANA.

4. Timmerend aan een "Coleccion Aruba" – de ingeslagen weg naar een meer formele samenwerking binnen de erfgoedsector

Dankzij de interdienstelijke samenwerking, zoals hierboven beschreven, heeft Aruba in korte tijd haar aanwezigheid online gevestigd. Begonnen in maart 2019 door de lancering van de digitale BNA-collectie op *Internet Archive* (*archive.org*), en met de toevoeging van de digitale ANA-collectie in april 2022 en alsook die van de UNOCA, de Museo Arkeologico Nacional Aruba, de Stichting Monumenten Fonds Aruba in november 2022, is de basis gelegd voor een collectieve en duurzame aanwezigheid online van de Arubaanse culturele en historische erfgoed, en beschikbaar voor eenieder.
In 2022 werden aan de Arubaanse collecties ook nog toegevoegd van Stichting Plantage Zorg en Hoop (Heemstede) Fraters van Tilburg (Stadsmuseum Tilburg), Koninklijke Bibliotheek (Den Haag), Nationaal Archief Nederland (Den Haag) en van de Koninklijke Verzamelingen (Koninklijke Huisarchief, Den Haag).
In 2023 zijn verder ook de collecties van de volgende Arubaanse instellingen toegevoegd, t.w. Departamento di Cultura Aruba, Monumentenbureau Aruba, Telearuba, UNESCO-Aruba en de University of Aruba, terwijl ook een sub-collectie van de Stichting Nationaal Museum van Wereldculturen (Nederland) is toegevoegd aan de *Coleccion Aruba*.

4.1 Kleinschaligheid en beperktheid: de noodzaak om en basis van een hechte samenwerking

Zoals reeds gesteld, waren de BNA en de ANA in de achtergrond al bezig met een samenwerking op het gebied van afstemming van standaarden alsook op het gebied van digitaliseren. Kennisdeling en wederzijdse ondersteuning op dit gebied waren van belang hierbij.

Uit deze nauwe samenwerking was het idee geboren om 1 portaal te ontwikkelen. Hierdoor kunnen gebruikers thuis met 1 simpele zoekopdracht, meteen een overzicht krijgen van resultaten binnen beide databases, waardoor het makkelijk wordt voor de gebruiker om informatie te krijgen, zonder apart, hetzij persoonlijk bij elke dienst langs te moeten gaan voor informatie of in de afzonderlijke databases te zoeken.
Toen zijn de ANA en de BNA gaan inzien, dat zo'n portaal breder toegepast kan worden. Overigens een idee dat lang besproken werd in het verleden, maar door verschil van inzichten nooit tot stand gekomen. Al te vaak was het een top-down discussie geweest, dat op niets uitliep.

Dus de vraag was toen: Waarom alleen de databases van de ANA en de BNA? Waarom kunnen er geen collectieve database komen van alle mogelijke collecties op Aruba? Met als uitgangspunt dat eenieder beheerder blijft van de eigen collectie, maar gezamenlijk gepresenteerd. Dit zou middels een platform worden gerund, niet alleen online, maar ook achter de schermen, waarbij de samenwerking deling van kennis en expertise, onder alle deelnemers inhoudt. Waar mogelijk zou ondersteuning van de ene partner aan de andere hetzij met menskracht of met de nodige tools en equipment mogelijk zijn. Om dit alles uit te voeren is gedacht om strategische partners te zoeken om deze samenwerking inderdaad van de grond te krijgen. Dit was het begin van *"Coleccion Aruba"* (Aruba Collectie).

4.2 UNOCA co-financierder en erfgoedinstantie

UNOCA is een door de overheid gesubsidieerde stichting die belast is met de cofinanciering van projecten van kunst en cultuur. Daarnaast beheert UNOCA ook een eigen expositie galerij, een kunstschool, een eigen literatuur collectie, een eigen kunstcollectie en de Arubaanse deel van de STICUSA Collectie (Stichting Cultureel Samenwerking). Verder is UNOCA ook belast met het bevorderen van het cultureel samenleven op het eiland.
UNOCA werd door BNA en ANA benaderd met het verzoek om mee te doen aan Coleccion Aruba.

Ten eerste heeft UNOCA als onafhankelijke stichting, mogelijkheden om sneller contracten aan te gaan met de privésector, wanneer het bijvoorbeeld komt om zaken zoals de koop van een domein en het betalen van hosting-services. Ten tweede is een portaal zoals deze voor een collectie beherende instantie zoals UNOCA van groot belang.

UNOCA besloot mee te doen als oprichter van Coleccion Aruba om enkele belangrijke redenen:

1. Het is belangrijk dat de collecties, door middel van een digitaal portaal, op een democratische, niet-politieke basis, toegankelijk is en blijft. Dit is voor zowel de eigenaars van de verschillende collecties, maar ook de gebruikers van het portaal belangrijk. Dit vertrouwen moet er zijn.
2. Voor een stichting die gericht is op het ontwikkelen van het cultureel leven op Aruba, is het imperatief dat cultuurmakers de mogelijkheden krijgen en hebben om te onderzoeken en geïnspireerd te raken, zodat ze kunnen creëren en zo mooie projecten te kunnen uitvoeren voor de bevolking. Dit geldt voor kunstwerken, literatuur, onderwijs, toneel, maar ook voor het doorvertellen van volksverhalen die ooit kwijt waren geraakt in dozen, en nu openbaar en toegankelijk zijn.
3. Zoals al vermeldt, beheert UNOCA zelf collecties, en dit platform geeft UNOCA en andere instanties de kans om hun collecties vrijelijk toegankelijk te maken voor de bevolking. Coleccion Aruba kan ook gebruikt worden om culturele evenementen te documenteren. We kunnen cultuur hiermee zichtbaar maken en instellingen een plek geven om hun informatie openbaar te maken en zo ook onze gemeenschappelijke geheugen te bewaren.
4. Een ander belangrijk aspect is de mogelijkheid om deze platform te gebruiken als een manier om onze lokale instanties te verhelpen met de uitvoering van het Verdrag voor de bescherming van Immaterieel Cultureel Erfgoed, met nadruk wanneer het gaat om de inventariseren van ons ICE.

4.3 Fundacion Amigonan di Archivo (ADA): een strategische partner

Op 30 november 2022, is het precies 17 jaar geleden dat de Fundacion Amigonan di Archivo (Stichting Vrienden van het Archief) is opgericht. Sinds de oprichting heeft de stichting in samenwerking met Archivo Nacional Aruba en lokale partners en financierders (lokaal-en internationaal) diverse projecten mede-gerealiseerd.

ADA initieert, ondersteunt, coördineert en financiert deze projecten in materiele- en immateriële zin. In 2019 is de samenwerking tussen Archivo Nacional Aruba en ADA geformaliseerd middels een samenwerkingsovereenkomst met het Land Aruba, waarbij overeen is gekomen de doel en uitvoering van de samenwerking, het belang en meerwaarde om samen te werken en om afspraken te maken en vast te leggen ten aanzien van de uitvoering van de samenwerking. De ondersteuning van ADA is niet alleen gericht op archieven, maar ook uitgebreid naar projecten op het gebeid van (im)materieel cultureel erfgoed en nationale feestdagen alsook herdenkingsdagen in het algemeen.

Uit de jarenlange samenwerking tussen de ADA en de ANA zijn er tal van projecten gerealiseerd. Zo kunnen gemeld worden:

- Onderzoek, expositie en publicatie van boeken over, **Aruba in de Tweede Wereldoorlog**. Herinnering aan 65 jaar einde van de oorlog. (2009-2012).
- Onderzoek en publicatie van de **Arubaanse Slaven Register**: Emancipatie, geboorte en overlijden, 1840 – 1863 (2013-2015).
- Inventarisatie en restauratie van de Archief van de Protestantse Gemeente van Aruba (1822-2008), (2015-2017).

Zoals eerder vermeld speelt de ADA bij de realisatie van het “Project Koloniale Archieven van Aruba” een belangrijke rol. Het initiatief om het project bij het Mondriaan Fonds in te dienen is door ADA gedaan, maar omdat ADA geen collectie beherende instantie is moest dit project door de ANA worden overgenomen. Hoewel dit een ANA-project is, is de aanschaf van de *Transkribus credits* ter realisering van de Handwritten Text Recognition (HTR) een onderdeel waarbij de ADA-ondersteuning geeft, door het zelf aanschaffen of fondsen te verwerven ter aanschaffing van de benodigde credits.

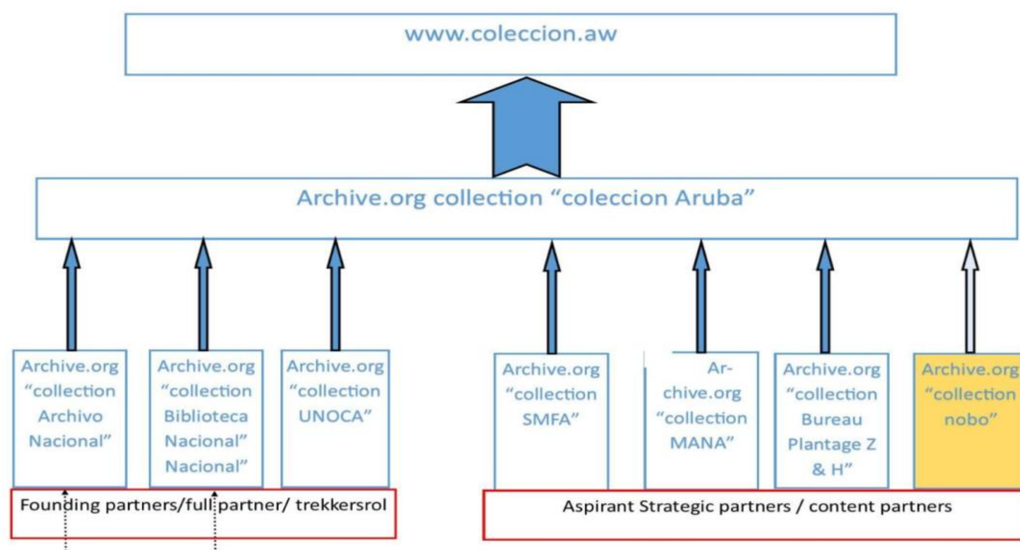
Hoewel de ADA geen *founding partner* is van het platform Coleccion Aruba, moet aangegeven worden dat zij als strategische partner voor de totstandkoming hiervan een belangrijke rol speelt. Hierdoor is deze stichting ook partner geworden in een breder context, niet alleen gericht op ondersteuning van de archiefdienst, maar begeeft zich ook op de ondersteuning van het erfgoedgebied in bredere zin. De Vrienden van Archief, Arubaanse stijl, past ook binnen de door ons gecreëerde Aruba-model.

Intussen kan gemeld worden, dat naast de ADA, ook andere strategische partners zijn verbonden. Zo kan vermeld worden Vertegenwoordiging van Nederland in Aruba, de Prins Bernhard Cultuurfonds Caribisch Gebied en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties middelen beschikbaar gesteld hebben om bijvoorbeeld *Transkribus credits* aan te schaffen. De SETAR (de Arubaanse telecommunicatiebedrijf) neemt voor haar rekening de kosten van het domein van het portaal Coleccion Aruba (www.coleccion.aw), terwijl het Mondriaan Fonds bijdraagt in de realisering van de Website (ontwerp), digitaal Klaslokaal, cursussen alsook aanschaf van apparatuur en aanstelling van personeel bij de uitvoering (bij de ANA) van digitaliseringswerkzaamheden.
Als laatsten kunnen genoemd worden de Internet Archive (USA) die ons de ruimte biedt op hun server en platform om online te presenteren, terwijl op lokaal niveau de Directie Informatievoorziening en Automatisering voor de lokale IT-ondersteuning zorg draagt.

Dus al met al een netwerk aan samenwerking op verschillende niveaus om de *coleccion.aw* te realiseren. Met de inzet van middelen en mankracht, alsook van techniek. Ondersteunt door de Arubaanse overheid middels de diensten en directies die hieraan deelnemen.

4.4 Het Aruba-model

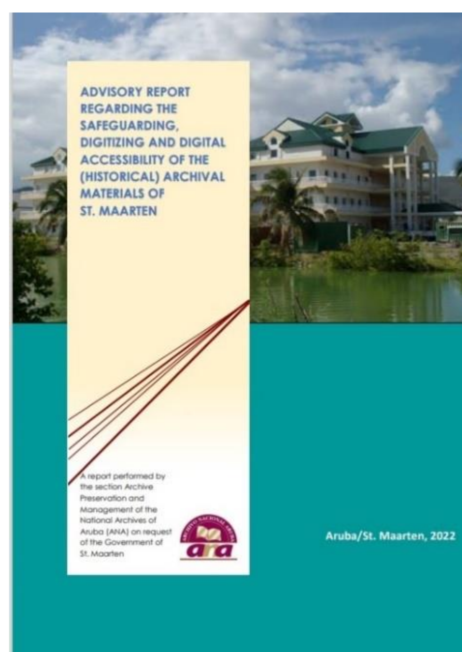
Het partnerschap tussen de 3 genoemde instanties is maar het begin van *Coleccion Aruba*. Het is de bedoeling dat meerdere instanties meedoen aan het project. Hoe meer instanties zich aansluiten, hoe meer informatie beschikbaar wordt voor het publiek, op één plek.

De collecties, hoeven echter niet zoals voorheen ter beschikking te worden gesteld of over worden overgedragen aan erfgoedinstelling, maar kunnen in bezit blijven van de collectiehouder. Iedere instelling blijft de regie houden over hun eigen collecties.
Het aanbod van een platform van de digitale collectie op één plek is maar de presentatie ervan voor het groot publiek. Voor de samenwerkende partners is het een tool om hun eigen collectie tentoon te stellen.

Deze samenwerking gaat echter verder dan het beschikbaar stellen van onze collecties aan het publiek. Deze partnerschap is gesloten voor het delen van informatie, kennis, kunde en middelen (apparatuur, gebouw, menskrachten, enz.).
De deelnemende instellingen, zien verder ook, dat het Aruba-model, gezien onze Caribische realiteit, alsook onze kleinschaligheden (kleine landen), en de beperkingen die wij hierdoor ondervinden, een model is die enerzijds voor het Koninkrijksdeel in de Cariben kan worden toegepast, maar verder ook voor de regio waarin we ons bevinden.

Zonder te veel kenbaarheid van onze inspanningen, is de ANA begin 2022, benaderd door de *Recordsmanagement Department* van St. Maarten, om een inspectie uit te voeren met name ten aanzien van hun audiovisuele archief, die sinds de passage van Orkaan Irma, opgeslagen is in een container. Gezien het feit dat de ANA reeds jaren bezig is haar eigen collectie te digitaliseren, werd de ANA door hun benaderd. Op kosten van de overheid van Land St. Maarten, is een collega van ons voor één week naar St. Maarten vertrokken om polshoogte te nemen.

Tegelijkertijd werd hij gevraagd om naar het koloniaal archief te kijken. En na terugkeer is een rapport uitgebracht, waar de ANA constateerde dat als klein eilandstaten (SIDS), wij dezelfde problemen hebben en dat, aan de hand van de op het moment bestaande model en praktijken die wij aan het uitvoeren zijn, hen

aanbevolen het Aruba-model ook te gaan uit te voeren, als best practice.[14]

Vermeld moet worden dat het rapport van Beeld en Geluid, vervaardigd in 2016[15] voor de Biblioteca Nacional Aruba, ook stimulans was geweest voor de door ons gekozen weg om onze analoge filmmateriaal te digitaliseren en intussen over de nodige kennis beschikken om niet alleen het werk uit te voeren, maar om ook onze kennis over te dragen aan zusterorganisatie in de Cariben.
De voordelen van zo'n model zijn niet alleen lokaal, maar ook regionaal. Lokaal hopen wij bij de lancering van het platform, zover te zijn dat wij meerdere partners kunnen verwelkomen in dit project.

ADVIESRAPPORT BIBLIOTECA NACIONAL ARUBA VERSIE 1.0
In samenwerking van analoog naar digitaal

ADVIESRAPPORT BIBLIOTECA NACIONAL ARUBA
In samenwerking van analoog naar digitaal
Auteur: Valentine Kuypers en Michael Spendel

[14] Advisory report regarding the safeguarding, digitizing and digital accessibility of the (historical) archival material of St. Maarten. A report performed by the section Archive Preservation and Management of the National Archives of Aruba (ANA) on request of the Government of St. Maarten. *Aruba/St. Maarten, 2022.*
[15] Adviesrapport Bilbioteca Nacional Aruba. In samenwerking van analog naar digitaal. Valentine Kuypers en Michael Spendel. Mei 2016.

5. Denk mondiaal; handel lokaal!

5.1 "Het lijkt altijd onmogelijk tot het gedaan wordt."

De samenwerking tussen de BNA en de ANA komt overeen met het "bottom-up"-model. In het verleden hebben voornamelijk deze twee instellingen vaak pogingen meegemaakt om een dergelijke samenwerking "top-down" door te voeren, waar eerst een "waterhoofd" wordt gecreëerd met ellenlange discussies die daarna op niets uitliepen.
De ervaringen van zowel de BNA en de ANA zijn, dat eerst op dienstniveau, de mogelijkheden en beperkingen dienen te worden erkend en praktische oplossingen op creatieve wijze worden gezocht om de aan de dienst toegewezen taken te kunnen uitvoeren.

Belangrijk is hierbij te onderkennen een gezegde op onze eilanden dat *"the sky is not the limit"*. Hierdoor worden wij genoodzaakt om volgens een ander concept of gezegde te werken: *"Als het niet kan zoals het moet, dan moet het zoals het kan."* Stil blijven staan met over elkaar geslagen handen, en hopen op een wonder, was en is voor deze beide instellingen (en ook voor vele andere instellingen in de erfgoedsector) geen optie.
De wens om net als onze grote partners in de wereld, de "grote jongens" verder te ontwikkelen en van ons te laten zien en horen, heeft ertoe geleid dat wij lokaal zijn gaan handelen. Wij erkenden (en erkennen) onzer beider beperkingen, maar alsook onze mogelijkheden, en zodoende is er informeel onze samenwerking begonnen. Met het uitlenen van bepaalde instrumentaria, het maken van opnames bij evenementen, gezamenlijk presentaties, die verder uitmondde in kennisdeling.

Gezien de ervaringen die we hebben opgedaan, zijn deze twee diensten voor zover mogelijk, deze ook zijn gaan delen met andere instanties. Dit heeft geleid op het idee van een platform, waar ieder zijn eigen identiteit blijft behouden, maar bereid zijn om elkaar te helpen.
Onze opgedane kennis en ervaringen zijn wij bereid ook te delen met onze Caribische genoten om te beginnen met de voormalige Nederlandse Antillen, maar ook daarbuiten. Dan komt in gedachten de leuze of gezegde bij het monument van de Nederlandse Antillen op Curaçao: *"Steunend op eigen kracht, doch met de wil elkander bij te staan"* een fragment van de radiotoespraak van Koningin Wilhelmina vanuit London op 6 december 1942.

Uit onze lokale handeling, die zich tot nu toe bewezen heeft, kunnen wij ook anderen die eenzelfde realiteit hebben als de onze, bijstaan, zonder hun zelfstandigheid aan te tasten. En met het idee, van lokaal handelen, maar vanuit een mondiale gedachte. Het openbaarstellen van onze erfgoed vormt een onderdeel hiervan, alsook het delen van onze kennis en ervaringen. *"It always seems impossible until it is done"*, aldus Nelson Mandela.

Het resultaat van onze handelingen de afgelopen decennia krijgen bijval in zowel wat het overheidsbeleid (lokaal) als hetgeen wat de UN met de *SDG's* (mondiaal) voor staan.

5.2 Plataforma Aruba – gesteund door het overheidsbeleid

De Arubaanse overheid is uiteindelijk verantwoordelijk voor het behouden van ons (im)materieel cultureel erfgoed, voor zowel de huidige als de toekomstige generaties. Zonder het behartigen van de belangen van toekomstige generaties alsook het meenemen van deze groep in besluitvorming is duurzaamheid en sociaal impact niet mogelijk. Daarom werkt het Land Aruba ook mee aan de werelddoelen voor duurzame ontwikkeling oftewel de *SDG's*.

Binnen het ministerie van Cultuur staat samenwerking tussen de diensten en (maatschappelijke) organisaties centraal. De beschikbare financiële middelen zijn beperkt en de uitdagingen daarentegen aanzienlijk. Hierdoor is de noodzaak voor innovatief denken en werken groot. Om innovatie binnen de Arubaanse cultuursector te kunnen realiseren moet drie kernvragen beantwoord worden. Ten eerste, hoe kan men met weinig veel bereiken: *'how can we innovate with limited resources?'*. Ten tweede, hoe kan innovatie in de cultuursector het Arubaanse cultureel erfgoed toegankelijker maken? *'How to foster a culture of accesibility and design for all.'* En als laatst, hoe kunnen we de *SDG's* binnen de cultuursector realiseren en als gevolg daarvan *duurzaamheid* en *social impact* creëren?

Vanuit het voorgenomen overheidsbeleid bezien, is het project *Coleccion Aruba* een mooi voorbeeld van integrale innovatie: het combineert digitale techniek, uitwisseling van kennis en capaciteit, het bundelen van krachten en samenwerken aan een gezamenlijke visie. Het samenwerkingsplatform zorgt niet alleen voor de digitalisering van ons historisch erfgoedmateriaal maar het creëert ook nieuwe mogelijkheden om de digitale collecties in de culturele sector interactiever en toegankelijker te maken.
Zo staat er onder andere in het huidige regeerakkoord het stimuleren van maatschappelijk participatie als een kernpunt. Want cultuur is een recht voor iedereen. Op het gebied van historisch erfgoedmaterieel, levert *Coleccion Aruba* een bijdrage aan het behouden en toegankelijk maken van deze waardevolle documenten.

Dit komt zeker overeen met wat de minister van Cultuur steeds weer beaamt namelijk dat je bewust achterom moet kijken om meer over jezelf te komen weten oftewel je weet pas waar je naar toe gaat als je weet waar je vandaan komt ***'bo mester sa for di unda bo ta bin pa bo sa unda bo ta bay.'*** *Coleccion Aruba* speelt een cruciale rol in het vormgeven van deze gedachte. Het innovatieve karakter en nobel streven van *Coleccion Aruba* om het Arubaanse historisch en cultureel erfgoed te behouden en op digitale wijze toegankelijk te maken voor de huidige en toekomstige generaties zijn indrukwekkend.
Zo wordt ook vanuit het ministerie zelf de initiatieven die zijn gedaan erkend en wordt het project gesteund, waarbij verschillende informatieve programma's over de digitalisering van ons erfgoedmateriaal gemaakt zijn en op de lokale televisie werden uitgezonden, zodat het publiek meer in kennis wordt gesteld van deze initiatieven. Vandaar ook dat het Ministerie van Cultuur volkomen achter dit project staat en voor het platform zeker een welkome steun is.

5.3 Het resultaat van ons eigen handelen is terug te zien in de realisatie van de SDG's

Het product, alsook de organisaties ANA, BNA en UNOCA (en de overige partners die zich later aansloten) die met Coleccion Aruba bezig zijn werken hierdoor ook mee aan het realiseren van doelen 4, 9, 10, 11, 16 en 17 van de SDG's. Deze parallelle werkwijze is mogelijk want cultuur is de drijfveer en sleutel voor het bereiken van de werelddoelen voor duurzame ontwikkeling. *"Culture forward solutions can ensure the success of interventions to achieve the SDGs"* (UNESCO, 2017).

Coleccion Aruba illustreert hoe samenwerking (doel 17) aan het behouden alsook het gratis en het digitaal publiek toegankelijk maken van ons historisch erfgoedmateriaal de toegang tot informatie en informatietechnologie (doel 9) verhoogt en hierdoor meewerkt aan het beschermen van fundamentele vrijheden zoals de vrijheid van informatie (doel 16). Daarnaast beschermt en stelt *Coleccion Aruba* het culturele erfgoed van Aruba veilig (doel 11), waaruit ook het idee van een gezamenlijk kennis- en erfgoedcentrum gesteund wordt.

De toegang (open access) tot historische correcte bronnen speelt een rol in het stimuleren van het wetenschappelijk onderzoek van de geschiedenis van Aruba. Door deze bronnen beschikbaar te stellen wordt het onderwijskwaliteit (doel 4) verbeterd. Scholen kunnen het verwerven van kennis en vaardigheden die voor duurzame ontwikkeling nodig zijn onder de leerlingen stimuleren. Leerlingen kunnen dankzij toegang tot Coleccion Aruba en het verwerven van onderzoeksvaardigheden de bijdrage van de cultuur tot de duurzame ontwikkeling waarderen. En met het oog op het behartigen van de belangen van de toekomstige generaties, levert deze vergaarde kennis een bijdrage in het voeren van beleid op het geleidelijk wegwerken van ongelijkheden en verzekeren van gelijke kansen op (doel 10). Dit punt is momenteel van toepassing binnen het project van de Ministerie van Cultuur nl. Bewustwording Slavernijverleden op Aruba '*Conscientisacion Sclavitud na Aruba*'.

6. Naar een nationaal kennis- en erfgoedcentrum voor Aruba: "Mangashina di nos herencia y conocimento cultural-historico".

Zoals door de UNOCA gesteld, is één van hun belangrijkste beweegredenen om deel te nemen aan dit platform, om deze platform te gebruiken om onze lokale organisaties en instanties te verhelpen met de uitvoering van het Verdrag voor de bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed (ICE), met name wanneer het gaat om het inventariseren van ons ICE.
Daarnaast zien de ANA en de BNA, en in deze gesteund door de UNOCA, ook een rol ook voor het platform om de realisatie van een kennis- en erfgoedcentrum, waar de Arubaanse erfgoed, centraal wordt bewaard, volgens standaarden, niet alleen bedoeld voor het heden, maar ook voor het nageslacht. Ook vanuit de museale instellingen op Aruba, verenigd in de Fundacion Museonan Arubano – FMA, wordt dit beaamd en ondersteund. Hierdoor wordt onze kennis ten aanzien van onze geschiedenis en cultuur niet alleen voor het nu gewaarborgd, maar wordt ook voor de toekomst veiliggesteld opdat verdere onderzoeken verricht worden.

Bijna 30 jaar, sinds haar instelling als archiefdienst, heeft de ANA aandacht gevraagd voor een nieuw gebouw, m.n. een archiefbewaarplaats dat aan alle eisen en standaarden van een goede bewaarplaats moeten voldoen. Intussen is het besef nog groter geworden onder de andere instellingen, dat Aruba de behoefte heeft voor een gecombineerd depot, of cultureel erfgoeddepot, om zo ons cultureel erfgoed te bewaren van ondergang.
Ook de zones waarin de meeste erfgoedinstellingen bevinden, zijn blootgesteld aan mogelijke calamiteiten. Niet alleen bevinden wij ons in een regio waar, door de klimaatsverandering, heviger orkanen voorbijgaan, maar ook de zeespiegel speelt hierin een rol. En zodoende kunnen deze instellingen geconfronteerd worden met grove beschadiging of totaal verlies van erfgoed, zoals ook onder andere in St. Maarten is gebeurd met de Orkaan Irma.

Niet alleen het nationaal archiefdepot van het Nationaal Archief in Nederland is door onze medewerkers bezocht, maar ook het depot van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag. Min of meer bestaat er tussen die twee instellingen ook de nodige samenwerking.
Ook zijn bezoeken gebracht aan de depots in Suriname en Curaçao (beide met Nederlandse financiële steun gerealiseerd), die conform eisen en standaarden (temperatuur en relatieve vochtigheid) zijn gebouwd. En in de tussentijd, zijn ook in Nederland diverse erfgoedcentra ontstaan, juist omwille van de schaal van deze regionale centra alsook de middelen die beter besteed kunnen worden voor een duurzame oplossing.

Op Aruba bestaat ook de behoefte aan een betere huisvesting niet alleen voor het archief en waardevolle collecties van respectievelijk de ANA en BNA, maar ook voor andere erfgoedinstellingen, zoals musea. Als deskundigen van deze sector, geloven wij, dat gebaseerd op het principe van verdergaande samenwerking en volgens het *"low cost & high quality"* principe, Aruba ook de beschikking zou moeten krijgen van zo'n erfgoedcentrum, die tegelijkertijd als een kenniscentrum moet gaan profileren, gelijk aan wat het voornemen is voor de bouw van de Slavernijmuseum in Amsterdam. Hierdoor zal het Arubaans erfgoed een plaats krijgen, die op een duurzaam manier voor de bewaring en het behoud van ons cultureel erfgoed in algemene zin kan zorgen, de duurzaamheid van onze analoge erfgoed kan worden gegarandeerd, ons digitale erfgoed beschermd wordt en kennis kan worden vervaardigd omtrent het beschikbaar materiaal.
Hierbij gaat het er ook om, dat kennis en expertise, alsook materiaal/equipment, onder één dak geleverd kan worden aan de sector.

Gezien het feit dat het hier ook om een gedeeld erfgoed binnen het Koninkrijk gaat, streven wij ernaar dat de realisatie hiervan met Nederlandse financiële steun gebeurt, in het kader van reparaties slavernijverleden, en aangevuld met Arubaanse financiële steun (als gebaar richting een

gedeeld verleden en heden) en eventuele andere instanties/fondsen. En samen met het platform *"Coleccion Aruba"* hopen wij dat dit kan worden gelukt. Dit is het pleidooi van onze deskundigen uit de Culturele Erfgoedsector.

In ons pleidooi voelen wij ons gesterkt met het bericht vanuit OCW, die aankondigde in de culturele infrastructuur van Caribisch Nederland de komende jaren te zullen gaan investeren[16]en ook met name door de motie van Leijten c.s. alsook de motie van Klaver c.s. tijdens het debat in de Tweede Kamer in februari dit jaar over de aangeboden excuses door de Nederlandse regering voor het Nederlandse slavernijverleden. [17] Dit naar het voorbeeld van het herdenkingsmonument in Guadeloupe.

Ook het eerder vermeld rapport van Beeld en Geluid uit 2016 vermeld duidelijk als één van hun voornaamste adviespunten (nr. 4) als concrete stap het inrichten van één depot voor alle collecties van collectie beherende organisaties op Aruba, en dat een te realiseren gebouw voor de ANA een geschikte plek kan zijn om een modern depot met gedeelde faciliteiten in te richten.

Deze plek zou ook meteen in het kader van het herstel slavernijverleden, op een plaats kunnen komen, die als veilig kan worden beschouwd en de gebondenheid heeft met het verleden, die kan dienen als een plaats waar het gedeeld erfgoed van Aruba en van het Koninkrijk, die betrekking heeft op ons gedeeld verleden, bijeenkomen. Een plaats waar nazaten van tot slaaf gemaakte mensen, meer inzicht kunnen verkrijgen, onderzoek kunnen doen en kennis vergaren omtrent hun geschiedenis en hun voorouders.
Het zal tevens de garantie vormen van een duurzaam en veilig beheer en behoud, voor de komende 100 jaar.

Onze ***"Mangashina di nos herencia y conocimento cultural-historico"*** zal dan ook kunnen dienen als herdenkingsmonument van ons gezamenlijke en schurende verleden, met een medidatie-plekje voor de nazaten van de tot slaafgemaakten en van de slaveneigenaren.

[16] Berricht Rijksdienst Caribisch Nederland, d.d. 6 januari 2023
[17] Bijgevoegd Moties Leijten en Klaver.

Bijlagen

Voetnoot 3

MEMORANDUM VAN OVEREENSTEMMING

tussen:

ARCHIVO NACIONAL ARUBA (ANA), vertegenwoordigd door, Dhr. Raymond Hernandez, directeur;

BIBLIOTECA NACIONAL ARUBA (BNA), vertegenwoordigd door, Mevr. Astrid Britten, directeur;

en

UNION DI ORGANISACIONNAN CULTURAL ARUBANO (UNOCA), vertegenwoordigd door, Mevr. Ray-anne Hernandez, directeur.

Als erfgoedinstellingen, komen partijen overeen, om voor een periode van 5 jaar, zich in te zetten voor het formaliseren van een digitaal platform, waar onze digitale erfgoedinformatie, beter zichtbaar, bruikbaar en houdbaar wordt.

Hierbij worden de volgende afspraken vastgelegd:

-Archivo Nacional Aruba, Biblioteca Nacional Aruba en UNOCA, worden aangemerkt als de oprichters van het platform.
-Er wordt een website aangemaakt met de domeinnaam: www.coleccion.aw
-De kosten van de domeinnaam en de hosting hiervan wordt door UNOCA gedragen. UNOCA vervult ook de rol van behoeder van de website.
-Andere technische opstartkosten, worden gedekt door Stichting Amigonan di Archivo, die speciaal daartoe, fondsen hebben verkregen van de Mondriaan Fonds.
-De oprichters dragen bij met mankracht, technische bijstand en hun collecties.
-De oprichters staan open voor uitbreiding met andere instanties, waarbij gestreven wordt naar een eiland brede netwerksamenstelling en eventueel ook regionaal en internationaal.

Andere details, worden in een later stadium bepaald.

Aldus in drievoud opgemaakt en getekend te Oranjestad, Aruba, op 8 november 2022,

Dhr. Raymond Hernandez
Directeur Archivo Nacional Aruba

Mevr. Astrid Britten
Directeur Biblioteca Nacional Aruba

Mevr. Ray-anne Hernandez
Directeur Union di Organisacionnan Cultural Arubano

Op 28 september 2023 hebben de volgende erfgoed instanties zich aangesloten bij www.coleccion.aw

Dhr. Siegfried Dumfries
Directeur Departamento di Cultura Aruba

Dhr. Raul Gei
Wnd. Directeur Monumenten Bureau Aruba

Dhr. Francisco Geerman
Directeur a.i. Museo Arkeologico Nacional Aruba

Mvr. Anne Witsenburg
Directeur Stichting Monumentenfonds Aruba

Dhr. Giovanni Kock
Directeur Telearuba N.V.

Mvr. Marushka Tromp
Secretaris-General UNESCO Aruba

Mvr. Viola Heutger
Rector Universidad di Aruba

Voetnoot 16

Rijksdienst Caribisch Nederland

Bezoek staatssecretaris Uslu aan Caribisch deel koninkrijk

Nieuwsbericht | 06-01-2023 | 18:46

Staatssecretaris Gunay Uslu (Cultuur) brengt van 9 tot en met 17 januari een bezoek aan het Caribisch deel van het Koninkrijk. De reis staat in het teken van culturele samenwerking, bibliotheken en erfgoed. Ook is er aandacht voor het slavernijverleden. Onlangs kondigde Uslu een investering van enkele miljoenen aan in de bibliotheken en monumenten van Caribisch Nederland. De bewindsvrouw doet tijdens haar bezoek alle eilanden aan van het Caribisch deel van het koninkrijk.

Programmaonderdelen

Tijdens haar bezoek wil staatssecretaris Uslu zo breed mogelijk kennis maken met cultuur en erfgoed. Dit zijn slechts enkele hoogtepunten uit het programma. Op Sint Maarten neemt Uslu deel aan een programma met lokale kunstenaars en dansers. Op Saba staat onder meer een bezoek aan de *Queen Wilhelmina Library* op het programma. Staatssecretaris Uslu bezoekt op Sint Eustatius de *Godet Plantation* om een beeld te krijgen van de slavernijgeschiedenis op het eiland.

Vervolgens maakt zij op Bonaire kennis met de leerlingen van de Bonaire School of Performing Arts. Op Curaçao neemt de staatssecretaris deel aan het vierlandenoverleg en heeft ze een ontmoeting met kunstenaars. De reis wordt afgesloten op Aruba, waar Uslu onder meer het Nationaal Archief bezoekt.

Op elk eiland heeft zij een gesprek met vertegenwoordigers van de regering of van het openbaar lichaam. In Caribisch Nederland zal de staatssecretaris in gesprek gaan over de introductie van cultuurcoaches.

Investeren in bibliotheken en cultuur

Onlangs kondigde Uslu een miljoeneninvestering aan in de culturele infrastructuur van Aruba, Bonaire, Curaçao, Sint Eustatius, Saba en Sint Maarten. Zo gaat er komende jaren drie miljoen euro naar versterking van het bibliothekennetwerk en is voor het hele koninkrijk extra geld voor de digitale bibliotheek. Ook is er tien miljoen euro extra beschikbaar voor de instandhouding van monumenten in het Caribisch gebied, in de vorm van leningen met een lage rente.

Voetnoot 17

24
Stemming motie Excuses voor het Nederlandse slavernijverleden en een in te stellen bewustwordingsfonds

Aan de orde is **de stemming over een aangehouden motie**, ingediend bij het debat over **de excuses voor het Nederlandse slavernijverleden en een in te stellen bewustwordingsfonds**,

te weten:

- de gewijzigde motie-Leijten over langdurige Nederlandse betrokkenheid bij het behoud van materieel en immaterieel erfgoed van de slavernij- en koloniale geschiedenis (36284, nr. 20, was nr. 6).

(Zie vergadering van 25 januari 2023.)

De **voorzitter**:
De gewijzigde motie-Leijten (36284, nr. 20, was nr. 6) is in die zin nader gewijzigd dat zij thans luidt:

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

van mening dat voor het kennen en kunnen onderzoeken van de geschiedenis het behoud, het beheer en de ontsluiting van archieven alsmede de orale en culturele tradities en bodemschatten cruciaal zijn;

constaterende dat behoud, beheer en ontsluiting van geschreven en ongeschreven bronnen in voormalig koloniale gebieden versterkt dient te worden;

verzoekt de regering de Nederlandse verantwoordelijkheid bij het behoud van materieel en immaterieel erfgoed van de slavernij- en koloniale geschiedenis uit te drukken via langdurige betrokkenheid, waar mogelijk ook financieel, hierover overleg te voeren en over de uitkomst de Kamer te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zij krijgt nr. 27, was nr. 20 (36284).

Ik stel vast dat wij hier nu over kunnen stemmen.

In stemming komt de nader gewijzigde motie-Leijten (36284, nr. 27, was nr. 20).

De **voorzitter**:
Ik constateer dat de leden van de fracties van de SP, GroenLinks, BIJ1, Volt, DENK, Fractie Den Haan, de PvdA, de PvdD, Lid Gündoğan, D66, Lid Omtzigt, de ChristenUnie, de VVD, de SGP, het CDA, BBB en de PVV voor deze nader gewijzigde motie hebben gestemd en de leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL **2**

Vergaderjaar 2022-2023

36 284 **Slavernijverleden**

Nr. NADER GEWIJZIGDE **MOTIE VAN HET LID LEIJTEN**

Ter vervanging van die gedrukt onder nr. 20
Voorgesteld

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

van mening dat voor het kennen en kunnen onderzoeken van de geschiedenis het behoud, beheer en ontsluiting van archieven alsmede de orale en culturele tradities en bodemschatten cruciaal zijn;

constaterende dat behoud, beheer en ontsluiting van geschreven en ongeschreven bronnen in voormalig koloniale gebieden versterkt dient te worden;

verzoekt de regering de Nederlandse verantwoordelijkheid bij het behoud van materieel en immaterieel erfgoed van de slavernij- en koloniale geschiedenis uit te drukken via langdurige betrokkenheid, waar mogelijk ook financieel, en hierover overleg te voeren en over de uitkomst de Kamer te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

Leijten

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2022–2023

36 284 **Slavernijverleden**

Nr. 13

MOTIE VAN HET LID KLAVER C.S.
Voorgesteld 25 januari 2023

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat in Amsterdam een nationaal slavernijmuseum wordt gerealiseerd, waar de huidige en volgende generaties kennis kunnen opdoen over ons koloniaal slavernijverleden;

overwegende dat kennis over het gedeelde slavernijverleden ook gedeeld moet worden op de plekken waar deze geschiedenis zich grotendeels heeft afgespeeld en dat dit belangrijk is voor identiteitsontwikkeling en het voeren van goede dialogen op weg naar gelijkwaardigheid;

verzoekt de regering te verkennen of naast de middelen voor het nationaal slavernijmuseum middelen vrijgemaakt kunnen worden voor het versterken van bestaande museale voorzieningen of het opzetten van nieuwe museale voorzieningen in Suriname en het Caribische deel van het Koninkrijk en dit in samenspraak te doen met de bewoners van het Caribische deel van het Koninkrijk en Suriname,

en gaat over tot de orde van de dag.

Klaver
Sylvana Simons
Piri
Teunissen
Gündoğan
Koekkoek
Kuzu
Belhaj
Ceder

kst-36284-13
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2023